

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita	Lékařská
Fakulta	Onkologie
Obor řízení	
Uchazeč	<i>Mgr. Martin Trbušek, Ph.D.</i>
Pracoviště uchazeče	Interní hematologická a onkologická klinika LF MU Brno
Habilitační práce (název)	<i>Dopad rekurentních mutací na patogenezi a léčbu chronické lymfocytární leukémie</i>
Oponent	Prof. MUDr. Tomáš Papajík, CSc.
Pracoviště oponenta	Hemato-onkologická klinika LF UP v Olomouci

Text posudku

Spectabilis, vážený pane děkane,

Honorabilis, vážený pane předsedo habilitační komise,

k oponentuře mi byla předložena habilitační práce odborného asistenta Interní hematologické a onkologické kliniky LF MU Brno Mgr. Martina Trbuška, Ph.D. nazvaná „Dopad rekurentních mutací na patogenezi a léčbu chronické lymfocytární leukémie“.

Práce je členěna do 6 kapitol a na 168 stranách představuje úctyhodný komentovaný soubor 15 prací na zmíněnou problematiku, které kolega Trbušek publikoval v renomovaných mezinárodních periodících s vysokým IF (impact factor) dle databáze Thomson Reuters a Journal Citation Report v období let 2006 – 2015, a to především jako hlavní / korespondující autor nebo jako významný člen mezinárodního autorského kolektivu.

V kapitole „Základní patogeneze chronické lymfocytární leukémie“ autor fundovaně a detailně popisuje význam B-buněčného receptoru (BCR), roli mikroprostředí a vnitřních genetických defektů pro vznik a vývoj této neoplázie, respektive také pro její možné terapeutické ovlivnění. Kapitola svědčí o přehledu vyplývajícím z dlouhodobého zájmu Mgr. Trbuška o podstatu této choroby.

Kapitola „Prognostická a prediktivní stratifikace pacientů s komentářem ohledně vlastního výzkumného přínosu k této problematice“ je uvedena shrnujícím textem, po kterém se dále dělí na 3 oddíly.

První oddíl se zabývá analýzou mutací v genu *TP53* a jejich funkčním dopadem. K tomuto tématu je přiloženo 9 z celkově 18 vysoce kvalitních prací, na kterých se Mgr. Trbušek autorsky podílel. Z uvedených prací jednoznačně vyplývá, že u chronické lymfocytární leukémie (CLL) se nejčastěji vyskytuje genetická delece jedné alely v podobě chybění chromosomálního úseku 17p doprovázená bodovou mutací alely druhé. Často se však vyskytují samostatné mutace genu *TP53*, a to bez přítomnosti genetické změny del17p (cca ve 20 %). Nejčastějším typem alterací jsou záměnové mutace. Prognóza těchto nemocných je špatná, ale zdá se, že přece jen o něco příznivější než v prvním případě bíalelického defektu. Velmi cenným zjištěním je to, že nejhorší prognózu mají pacienti se záměnovými mutacemi *TP53* v tzv. DNA-vazebných motivech (DBMs). Dále aspirant dokládá, že konvenční terapie výrazně přispívá k selekci nových mutací v genu *TP53* u pacientů, kde mutace před léčbou přítomna nebyla, a také, že mutace *TP53* se vysoce pravděpodobně selektují současně s del11q, tedy se ztrátou jedné alely *ATM*. Recentní výsledky na poli výzkumu *TP53* se týkají minoritních subklonů CLL nesoucích mutace tohoto genu. Pomocí vysoce citlivé metody sekvenování nové generace (NGS) se daří prokazovat malé subklony choroby nesoucí mutaci *TP53* před zahájením léčby (0,2 – 3,7 % mutované DNA), která je patrná v období relapsu nemoci v podobě významného klonu detekovatelného standardním sekvenováním.

Druhý oddíl je zaměřen na analýzu mutací v genech *ATM* a *SF3B1* a jejich funkční dopad. Kapitola obsahuje 4 přílohy z 5 publikovaných prací aspiranta na toto téma. Práce autorského týmu kolem aspiranta prokázaly asociaci výskytu mutací genu *ATM* s přítomností konkrétních stereotypních motivů genu *IGHV* a podporují tak názor, že patogeneze CLL v sobě zahrnuje řadu interakcí mezi signalizací z BCR a přítomností specifických genových defektů.

Poslední oddíl se zabývá testováním látek s protinádorovým účinkem na buňkách CLL s charakterizovanými aberacemi. Ke komentáři jsou připojeny dvě práce aspiranta jako korespondujícího autora. V první z nich je experimenty doloženo, že samostatná del11q nevede k rezistenci buněk CLL na nukleosidový analog fludarabin. Druhá práce analyzuje *in vitro* citlivost buněk CLL s mutacemi v genech *TP53* a *ATM* na anti-CD20 protilátky rituximab a ofatumumab.

Habilitační spis ukončuje kapitola „Závěr“, kde Mgr. Trbušek jasně a výstižně shrnuje jak celý habilitační spis, tak i 14 let výzkumu, na kterém se spolu se svým týmem spolupracovníků podílel.

Poslední kapitoly obsahují „Seznam příloh“ a „Literaturu“.

Habilitační práci Mgr. Martina Trbuška, Ph.D. hodnotím jednoznačně kladně a s velkým respektem. Vzhledem k vysoké úrovni práce vynechám drobné připomínky a jen pro obohacení diskuze si dovoluji položit následující otázky.

1. Výsledky inhibitorů signalizace z BCR (BCRi) jsou i u pacientů s del17p či mutací *TP53* nadějně, přesto tato skupina pacientů má i při léčbě BCRi zřetelně horší prognózu než nemocní bez těchto změn. Lze tuto situaci vysvětlit selekcí a léčebnou rezistencí agresivního subklonu (podobně jako u imunochemoterapie) či jiným mechanismem?

2. V léčbě pacientů s del17p či mutací *TP53* dosahuje velmi dobrých výsledků inhibitor apoptózy (BH3 mimetikum) venetoclax. První studie naznačují, že tento lék lze i v klinických podmínkách kombinovat jak s anti-CD20 monoklonální protilátkou, tak také s ibrutinibem. Myslíte si, že u relabovaných / refrakterních pacientů s CLL s del17p či mutací *TP53* by současně podávaná trojkombinace zmíněných léků mohla mít zásadní efekt? Jsou pro takový efekt teoretické předpoklady?

Předložená habilitační práce Mgr. Martina Trbuška, Ph.D. má celkově vynikající úroveň. Autor prokázal hlubokou znalost řešené problematiky a výborné předpoklady pro koncepční, systematickou vědeckou a výzkumnou práci, což dokládá úctyhodný soubor prací, který je jádrem habilitačního spisu. Ty přinášejí celou řadu nových a významných vědeckých poznatků v oboru Onkologie. Autor prokázal schopnost začlenění vlastních poznatků do rámce dosavadních znalostí v řešené problematice i harmonické propojení použitých diagnostických postupů s potřebami klinické praxe.

Vzhledem k tomu, že předložený spis odpovídá nárokům kladeným na habilitační práci, doporučuji VR LF MU v souladu s ustanovením § 72 odstavce 3 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů a podle Směrnice Masarykovy University 1/2016 „Habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem“, aby předložená habilitační práce byla přijata v předložené formě jako podklad pro habilitační řízení a na jejím základě byla odbornému asistentovi Mgr. Martinu Trbuškovi, Ph.D. udělena hodnost docenta v oboru Onkologie.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

1. Výsledky inhibitorů signalizace z BCR (BCRi) jsou i u pacientů s del17p či mutací *TP53* nadějně, přesto tato skupina pacientů má i při léčbě BCRi zřetelně horší prognózu než nemocní bez těchto změn. Lze tuto situaci vysvětlit selekcí a léčebnou rezistencí agresivního subklonu (podobně jako u imunochemoterapie) či jiným mechanismem?

2. V léčbě pacientů s del17p či mutací *TP53* dosahuje velmi dobrých výsledků inhibitor apoptózy (BH3 mimetikum) venetoclax. První studie naznačují, že tento lék lze i v klinických podmínkách kombinovat jak s anti-CD20 monoklonální protilátkou, tak také s ibrutinibem. Myslíte si, že u relabovaných / refrakterních pacientů s CLL s del17p či mutací *TP53* by současně podávaná trojkombinace zmíněných léků mohla mít zásadní efekt? Jsou pro takový efekt teoretické předpoklady?

Závěr

Habilitační práce Mgr. Martina Trbuška, Ph.D. “Dopad rekurentních mutací na patogenezi a léčbu chronické lymfocytární leukemie” **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Onkologie.

V Olomouci dne 22. 12. 2016